

КЛАСТЕРНИЙ ПІДХІД У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Мазур В.Г. – викладач

Вінницький навчально-науковий інститут економіки THEU

Нині кластери відіграють основну роль у формуванні інноваційних стратегій регіонального розвитку, пов'язаних з орієнтацією на локальні конкурентні переваги регіональних наукових і виробничих систем.

Для забезпечення ефективності регіонального управління необхідно застосовувати нові сучасні підходи, що відповідають викликам часу реальним соціально-економічним і суспільно-політичним умовам. Зокрема, такі підходи мають передбачати залучення громадськості до управління розвитком територій, максимальне врахування інтересів територіальних громад при здійсненні управління регіональним розвитком, використання потенціалу регіонів.

Проблемам регіонального управління, державної регіональної політики та її реформування, забезпечення соціально-економічного розвитку регіонів в науковій літературі приділяється значна увага. Зокрема, цим питанням присвячено праці О. Бобровської,

О. Білої, В. Вакуленка, В. Гейця, І. Дегтярьової, Т. Дерун, Я. Жаліло, В. Куйбіди, О. Оболенського, О. Шевченко, Д. Стеценка, В. Ярощука, І. Яненкова та інших.

Метою дослідження є розгляд кластерного підходу як механізму у забезпеченні інноваційного розвитку регіону.

Відповідно до теорії М.Портера, кластер (від. англ. cluster - скупчення) - це група взаємозв'язаних компаній (виробників, постачальників тощо), що географічно є сусідами, і пов'язаних з ними організацій (освітніх установ, органів державного управління, інститутів інфраструктури), які діють у певній сфері й взаємодоповнюють один одного [3].

Реалізація кластерних ініціатив можлива лише за умови активізації державної регіональної політики у сфері кластеризації та створення сприятливого макроекономічного, інформаційного та правового середовища.

Таблиця 1

Кластерними ініціативами охоплено майже усі регіони України [7]

Вид економічної діяльності	Регіон
Туристично-рекреаційна	Хмельницький, Одеський, Черкаський, Львівський
Харчова промисловість	Полтавський, Запорізький, Хмельницький, Одеський, Донецький, Вінницький, Харківський
Машинобудування	Одеський, Миколаївський, Запорізький, Донецький, Харківський, Закарпатський
Сільське господарство	Донецький, Дніпропетровський, Сумський, Вінницький, Харківський, Чернівецький
Транспортно-логістична	Одеський, Херсонський, Черкаський, Харківський
Деревообробна промисловість	Рівненський, Львівський, Закарпатський
Будівництво	Хмельницький, Дніпропетровський
Легка промисловість	Хмельницький, Івано-Франківський
Електроніка	Миколаївський
Інформаційні технології	Львівський, Харківський
Фармацевтика	Харківський

Складний стан соціально-економічного розвитку регіонів і тенденція до його подальшого погіршення внаслідок суспільно-політичних і економічних процесів у нашій державі вимагають пошуку інноваційних

підходів до управління регіональним розвитком.

У багатьох європейських країнах функціонують регіональні агентства з технологій та інновацій, які створені за підтримки держави і здійснюють підтримку інноваційної діяльності в регіонах шляхом:

- проведення семінарів для дослідників з питань управління знаннями;
- надання допомоги в отриманні патентів та ліцензій;
- організації трансферу технологій;
- проведення конкурсів серед інноваторів;
- фінансування участі інноваційних суб'єктів у міжнародних виставках;
- організації інноваційних форумів та фестивалів;
- надання грантової допомоги для виконання наукових тем студентам;

- координації діяльності університетів та наукових установ;

- підтримки діяльності інноваційних кластерів [1].

Упровадження інноваційних підходів в управлінні регіональним розвитком вимагає зміни розуміння сутності і процесу управління регіоном у сучасному суспільстві. Як уже зазначалося, воно може бути ефективним лише при дотриманні принципів системності та комплексності при розробці відповідних заходів і здійсненні управлінського впливу.

Забезпечити таку комплексність має впровадження в управлінні регіональним розвитком таких напрямів, як:

1. формування інноваційної інфраструктури в регіоні;

2. формування інноваційної культури як серед держслужбовців та представників органів місцевого самоврядування, так і в бізнес-середовищі регіону;

3. використання творчого потенціалу;

4. налагодження максимальної співпраці між бізнесом, владою і громадськістю;

5. пошук і освоєння нових напрямів і джерел залучення коштів (наприклад, фонди регіонального розвитку, місцеві меценати, гранти європейських організацій тощо);

6. децентралізація в управлінні регіональним розвитком;

7. використання потенціалу регіонів при забезпеченні узгодження регіональних інтересів із загальнодержавними;

8. здійснення освітніх та пропагандистських заходів, спрямованих на забезпечення змін у свідомості громадян, в сприйнятті ними власної ролі в процесі регіонального розвитку, навчання, формування схильності до інновацій тощо.

На думку С.О. Білої, головними перевагами кластерної організації виробництва є такі:

- зміцнення співробітництва між бізнесом, наукою та державою. Світова практика засвідчує, що заснування кластерів часто відбувається в межах державно-приватного партнерства за активної участі держави як засновника та спонсора кластерних ініціатив на початкових етапах, а також науково-дослідних інститутів, що відіграють роль сполучної ланки між промисловістю, державою та наукою;

- зростання ефективності роботи компаній завдяки швидшому доступу до ресурсів, знань, інноваційних технологій і постачальників, а також завдяки зменшенню трансакційних витрат;

- активізація інноваційної діяльності компаній. Завдяки так званому ефекту переливу (spill-over) і тіснішому контакту зі споживачами й іншими компаніями виникають можливості

створення та поширення нових ідей і технологій серед учасників кластера та за його межами, що сприяє насамперед зростанню доданої вартості продукції та орієнтації виробництва на виготовлення високотехнологічної продукції кінцевого споживання;

- підвищення рівня інвестиційної привабливості регіонів і країни в цілому, зумовлене вищим рівнем довіри інвесторів до розвинених мережевих структур (порівняно з окремими дрібними компаніями), а також наявністю гарантій і пільг інвесторам з боку держави у випадку її участі у кластерних ініціативах;

- пришвидшення темпів створення та розвитку нового бізнесу. Нові компанії мають можливість розвиватися у сприятливіших умовах через налагодженість зв'язків із партнерами у межах кластера;

- формування замкненого виробничого циклу (та ланцюга зростання доданої вартості) у межах країни завдяки створенню у межах кластера відсутніх раніше у виробництві ланок, що напряму пов'язано з розвитком імпортозаміщення [2].

Зазначимо, що до найважливіших чинників, що ускладнюють запровадження кластерної моделі розвитку в Україні, слід віднести такі:

- відсутність довіри між органами державної влади та бізнесом;

- відсутність підтримки кластерних ініціатив з боку держави;

- слабкість кластерів через низький рівень конкуренції на внутрішньому ринку, відсутність агресивних постачальників і вимогливих споживачів;

- брак іноземних інвестицій і венчурного капіталу, що є важливим джерелом розвитку кластерів у розвинених країнах;

- недосконалість законодавчої бази для функціонування кластерів, значні бюрократичні перешкоди для розвитку підприємництва;

- непослідовність у реалізації довгострокових стратегій у зв'язку з нестабільністю політичної ситуації;

- відсутність єдиної систематизованої інформаційної бази про наявні та потенційні кластери, що перешкоджає створенню у суспільстві розуміння переваг кластерних об'єднань, а також цілісної картини про функціонування та результати діяльності вже наявних кластерів в Україні.

Отже, сучасний стан соціально-економічного розвитку регіонів, значні диспропорції, якими характеризується розвиток різних регіонів, незбалансованість такого розвитку та нездатність держави подолати вказані проблеми свідчать про низьку

ефективність сучасної регіональної політики. Для вирішення проблем регіонального розвитку в сучасних динамічних умовах необхідним вважається застосування інноваційних підходів в управлінні ними. Обґрунтоване і виважене застосування інноваційних підходів в управлінні

регіональним розвитком на засадах системності та комплексності є необхідною умовою та запорукою стабілізації соціально-економічного стану регіонів в поточному періоді та забезпечення умов для їх подальшого розвитку.

Література

1. Дегтярьова І.О. Інструменти інноваційного розвитку регіону: зарубіжний та вітчизняний досвід застосування [Електронний ресурс] / І.О. Дегтярьова // Державне управління: теорія та практика. – 2010. – №1. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua>.
2. Інноваційні підходи до регіонального розвитку в Україні : аналіт. доп. / С.О. Біла, Я.А. Жаліло, О.В. Шевченко, В.І. Жук [та ін.] ; за ред. С.О. Білої. – К. : НІСД, 2011. – 80 с.
3. Портер М. Международная конкуренция: Конкурентные преимущества стран / М. Портер. – М.: Междунар. отношения, 1993. – 896 с.
4. Чухно І.А. Теорія та практика державного управління: зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХарPI НАДУ “Magistr”, 2015. – Вип. 1 (48). – 256 с.
5. Яненко І.Г. Організаційно-управлінські ресурси інноваційного розвитку економіки: методологія та практика: монографія / Ірина Георгіївна Яненко. – Миколаїв : Вид-во ЧДУ імені Петра Могили, 2012. – 380 с.
6. Ярошук В.І. Кластери як ефективний механізм реалізації інноваційної політики на високо урбанізованих територіях. Галузь знань «Державне управління» : історія, теорія, впровадження : матеріали наук.-практ. конф. за між нар. участю, Київ, 28 трав. 2010 р.: у 2 т./за аг. ред. Ю.В. Ковбасюка, В.П. Трошинського, С.В. Загороднюка. К.: НАДУ, 2010.-Т.2. – 484 с.

УДК 005.2:637.1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Корчевний А. – аспірант

Національна академія державного управління при Президенті України

З посиленням глобалізації і міжнародної інтеграції одним з актуальних питань є формування організаційно-економічного механізму управління підприємством, що спроможний забезпечити ефективність управління та який дозволить зберігати та зміцнювати стійку позицію підприємства на ринку, задовольняти потреби споживачів, адекватно та оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища та стабільно розвиватися. Зміни оточення, висока конкуренція, розвиток маркетингу стимулюють керівників перебудовувати та покращувати організаційно-економічний механізм управління підприємством таким чином, щоб забезпечити збалансовану виробничо-господарську діяльність.

Організаційно-економічний механізм управління підприємством – це сукупність організаційних і економічних важелів (кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу), що чинять вплив на економічні і організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно-економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому.

До визначення сутності організаційно-економічного механізму в своїх наукових працях

автори не мають єдиної точки зору. У науковій літературі термін "механізм" прийнято розуміти як сукупність процесів, прийомів, методів, підходів, за допомогою яких відбувається рух усієї системи і здійснюється досягнення певної мети або як систему, чи спосіб, що визначає порядок певного виду діяльності, деяких ланок та елементів, що приводять їх у дію.

Організаційно-економічний механізм Г. Козаченко тлумачить як "інструмент управління, що являє собою сукупність управлінських елементів і способів їхньої організаційної, інформаційної, мотиваційної та правової підтримки, шляхом використання яких з урахуванням особливостей діяльності підприємства забезпечується досягнення певної мети" [3].

Український вчений А. Малицький розглядає організаційно-економічний механізм управління підприємством як «сукупність організаційних і економічних важелів (кожному з яких властиві власні форми управлінського впливу), що чинять вплив на економічні і організаційні параметри системи управління підприємством, що сприяє формуванню та посиленню організаційно- економічного потенціалу, отриманню конкурентних переваг та ефективності діяльності підприємства в цілому» та досліджує його через системи забезпечення,